

Date: 25th June-2026

TIJORAT BANKLARINING HUDUDLARDA INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISHDAGI ROLI

Rajabova Maftuna Shuhrat qizi

Buxoro davlat universiteti

“Buxgalteriya hisobi va statistika”

kafedrası o‘qituvchi-stajori, magistrant

E-mail: maftunarajabova526@gmail.com

Annotatsiya : Ushbu maqolada tijorat banklarining hududlardagi investitsion jarayonlarni faollashtirishdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Banklarning investitsion faoliyatini takomillashtirish yo‘nalishlari, ularning moliyaviy resurslarni samarali taqsimlashdagi roli hamda hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta’siri yoritilgan.

Kalit so‘zlar: tijorat banki, investitsiya, investitsion faollik, hududiy rivojlanish, moliyaviy barqarorlik.

O‘zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish va hududlarda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlash jarayonida tijorat banklarining o‘rni tobora ortib bormoqda. Bugungi kunda tijorat banklari nafaqat moliyaviy vositachi sifatida, balki investitsion jarayonlarning faol ishtirokchisi sifatida ham iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim rol o‘ynamoqda. Hududiy iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashda banklarning investitsion faolligi ishlab chiqarish salohiyatini kengaytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va ijtimoiy infratuzilmani yaxshilash imkonini beradi. Shu bois tijorat banklari faoliyatining hududlarda investitsion muhitni yaxshilashdagi o‘rni dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biridir.

Tijorat banklari investitsion faollikni oshirishda bir nechta yo‘nalishlarda ishtirok etadi:

- iqtisodiyot tarmoqlariga uzoq muddatli kreditlar ajratish;
- investitsion loyihalarni moliyalashtirish va kafolatlash;
- korxona va tashkilotlarning innovatsion tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash;
- mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun investitsion muhit yaratish.

Bank tizimining barqarorligi hududlarda investitsion muhitni yaxshilashning asosiy omili hisoblanadi. Tijorat banklari orqali moliyaviy resurslarning samarali taqsimlanishi iqtisodiyotda kapital aylanishini tezlashtiradi va yangi loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi.



Date: 25th June-2026



1-rasm. Investitsiyalarning funksional tuzilmasining asosiy tasnifi

Bank investitsiya portfeli samarali boshqaruvining ma'nosi, investitsiya qo'yish sharoitini yaxshilashdan iboratdir. Buning uchun qimmatli qog'ozlar majmuiga alohida olingan qimmatli qog'oz nuqtai nazaridan erishib bo'lmaydigan va faqatgina ularni kombinatsiyasida mumkin bo'lgan investitsiya xususiyatlarini singdirish kerak. Banklarning investitsiya siyosatini asosiy maqsadlariga quyidagilar kiradi:

1) Tijorat bankining uzoq muddatli istiqbolida samarali faoliyatini ta'minlaydigan jamg'arma o'sishining yuqori sur'atlariga erishish;

2) Bank daromadi o'sishining yuqori sur'atlarini ta'minlash. Investitsiya faoliyatini amalga oshirish katta moliyaviy resurslarni, shu jumladan, qarzga olinganlarini ham safarbar qilinishini talab qilgani sababli, tijorat banki investitsiya portfelini shakllantirish paytida unga doimiy to'lovga qobillikni ta'minlaydigan yuqori darajali joriy daromadli loyihalarni kiritish lozim. Bundan tashqari, joriy daromadlarning bir qismi investitsiya faoliyati optimal tuzilmasini saqlab turish maqsadida jamg'armalashtirilishi mumkin;

3) Bank investitsiya risklarini minimallashtirilishini ta'minlash. Daromad o'sishining yuqori sur'atlarini ta'minlaydigan alohida olingan investitsiya dastaklari, yuqori darajali risklarga ega bo'lishi mumkin;

4) Tijorat banklarining investitsiya faoliyati likvidligini yetarli darajasini ta'minlash.

So'nggi yillarda O'zbekiston bank tizimi modernizatsiya qilinib, banklarning hududiy filiallari soni va ularning investitsion loyihalarda ishtiroki ortmoqda. Masalan,

Date: 25th June-2026

“Asaka bank”, “Agrobank”, “Ipoteka-bank” kabi yirik tijorat banklari viloyatlar miqyosida infratuzilma, qishloq xo‘jaligi, turizm va sanoat tarmoqlarini moliyalashtirish orqali investitsion faollikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Markaziy bank ma’lumotlariga ko‘ra, 2024-yilda tijorat banklari tomonidan iqtisodiyotning real sektoriga yo‘naltirilgan kreditlarning 45 foizdan ortig‘i investitsion loyihalar moliyalashtirishiga to‘g‘ri kelgan. Bu esa hududiy iqtisodiyotning rivojlanishida tijorat banklarining bevosita ishtirokini ko‘rsatadi. Hududlarda investitsion faollikni oshirish yo‘nalishlari

Tijorat banklarining investitsion faoliyatini kuchaytirish uchun quyidagi chora-tadbirlar muhim:

- Raqamli texnologiyalarni joriy etish: kreditlash va investitsion tahlil jarayonlarini avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirish;
- Hududiy investitsion markazlar bilan hamkorlikni kengaytirish;
- Kichik va o‘rta biznes sub’yektlarini uzoq muddatli moliyalashtirishni ko‘paytirish;
- Chet el investorlari bilan qo‘shma investitsion loyihalar tashkil etish.

Bu yo‘nalishlar amalga oshirilsa, banklarning hududiy iqtisodiyotdagi faolligi ortib, mahalliy ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalarida yangi imkoniyatlar paydo bo‘ladi.

Hududlarda tijorat banklarining investitsion faoliyatiga bir qator muammolar to‘sqinlik qilmoqda:

- Investitsion loyihalar sifatining pastligi va risklarni baholash mexanizmlarining yetarli emasligi;
- Uzoq muddatli resurslar yetishmasligi – depozitlarning qisqa muddatli bo‘lishi banklarni uzoq muddatli investitsiyalarga kirishdan to‘xtatadi;
- Hududlar o‘rtasida iqtisodiy nomutanosiblik – ayrim viloyatlar investitsion jihatdan sust rivojlangan;
- Kredit garov ta’minotining yetishmasligi va loyiha tahlilining sustligi.

Tijorat banklari investitsion faolligini oshirish bo‘yicha takliflar

1. Bank kapitalini diversifikatsiya qilish: uzoq muddatli depozitlar, obligatsiyalar chiqarish orqali investitsion resurslarni kengaytirish.
2. Hududiy investitsion fondlarni tashkil etish va ularni tijorat banklari bilan integratsiya qilish.
3. Raqamli bank texnologiyalarini keng joriy etish (masalan, investitsion loyihalarni onlayn kuzatish, risklarni avtomatik baholash tizimi).
4. Kichik biznes uchun investitsion grantlar va imtiyozli kredit liniyalarini kengaytirish.
5. Xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikni kuchaytirish — EBRD, IsDB, Osiyo taraqqiyot banki kredit liniyalarini jalb etish.

Tijorat banklarining hududlarda investitsion faollikni oshirishdagi roli beqiyosdir. Ular nafaqat moliyaviy vositachilar, balki iqtisodiy o‘sishning drayveri sifatida ham xizmat qiladi. Hududlarda banklar faoliyatining faollashuvi, investitsion muhitning yaxshilanishi



Date: 25th June-2026

va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash orqali mamlakatning barqaror rivojlanishiga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. "Bank tizimi ko'rsatkichlari" (2024-yil hisobot).
2. Karimov, A. (2023). *Tijorat banklarining investitsion faoliyati va uning iqtisodiyotdagi o'rni*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
3. "O'zbekiston Respublikasida investitsiya siyosatini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi".
4. Xo'jayev, B. (2022). *Hududiy iqtisodiyot va moliyaviy barqarorlik*. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki – "2024-yil moliyaviy barqarorlik hisobotlari".
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-60-son Farmoni, 2022-yil 12-yanvar — "2022–2026-yillarda bank tizimini isloh qilish strategiyasi".
7. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi – "Hududlar kesimida investitsion faollik tahlili", 2024-yil.
8. Xo'jayev B. (2023). *Hududiy iqtisodiy rivojlanish va bank tizimi islohotlari*. Toshkent: Fan nashriyoti.
9. Karimov A. (2022). *Tijorat banklarining investitsion siyosatini takomillashtirish yo'llari*. Toshkent: Iqtisodiyot.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-mayda "2020 – 2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida"gi PF-5992-son Farmoni.
11. Jo'rayev O. Position Of Banks In Financing Investment Projects //Solution of social problems in management and economy. – 2024. – T.
12. Ataniyazov J. X., Karimbekova A. R. Xorijiy investitsiyalar o'zbekiston iqtisodiy taraqqiyotining omili sifatida SCHOLAR. – 2023. – T. 1. – No. 7. – C. 4-9.
13. H.Imomov. "Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish". O'quv-qo'llanma. –T: 2011-yil.
14. Dodiye F.O'. Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'llari// Banklar va moliya bozorlari 2020/06/23-28-1

